

УДК 821.161.2

ФІЛАТОВА О. С.

ХУДОЖНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ В. ВИННИЧЕНКА: КОНФЛІКТ ДУХОВНОГО Й ТІЛЕСНОГО

У статті робимо спробу окреслити грані дотичності філософських пошуків Ф. Ніцше, З. Фрейда та творчих експериментів В. Винниченка, спрямованих на переоцінку моральних імперативів природи, зокрема – в ситуації екзистенціального вибору людини між духовним і тілесним.

Ключові слова: «нова мораль», художній експеримент, екзистенціальний вибір, конфлікт духовного й тілесного, діалогіка статі.

Тенденція до осмислення філософських категорій у площині проявів несвідомого, у поведінці та почуттях окремих людей стала особливо актуальною для української літератури на початку ХХ століття. Об'єктом художнього аналізу стає особистість, яка переживає несподівані для неї самої почуття і так само несподівано на них реагує. Активно репрезентує зазначений напрям Володимир Винниченко, «творчість якого в контексті історико-культурологічного поступу виявилася правдивим художнім феноменом, над розгадуванням якого замислювалися як критики початку століття, так і дослідники його останніх десятиліть» [8, 8].

Твори Винниченка завжди викликали шквал критичних відгуків. Критичний резонанс був доволі широкий: від позитивного трактування, семантичного поля творчого доробку експериментатора, так і до вкрай негативного. Пояснюється це, передовсім, актуальністю обраної письменником для дослідження проблематикою, неоднозначністю вирішення конфліктів, свідомим експериментуванням із ситуаціями, відвертою «оголеністю» підсвідомого, особистого в зображенні кожного персонажа твору. За словами одного з найгостріших критиків Винниченкового «дешевенької ціни моралізаторства» С. Єфремова, «чоловік, коли мучив читачів, то й сам дійсно й не менше мучився од нерозгаданих загадок, які

ставило йому життя; жагуче ...добивався він правди, допитливо... розплутував «дизгармонії» між сущим і тим, що повинно бути, – і воно його боліло так, як і його героїв, що заплутувались у несходимих суперечностях життя, й самого автора заплутуючи. І як часто, кажучи фігурально, він сам «сидів на кручі й ошелешено дивився униз», почувуючи «не жаль, не страх, а тяжке непорозуміння...» [6, 578].

Утім, якщо детально не заглиблюватися в причини й не вдаватися до аналізу природи цього явища, а зосередитися на факті актуалізації означеної проблематики, що стала полемічним імпульсом для тогочасного мистецького середовища й літературного покоління наступного десятиліття, то можна сказати, що творча експлікація концепції «нової моралі» В. Винниченка (згодом репрезентована у трактаті «Конкордизм», 1940 р.) набула втілення в двадцяті роки в романах М. Могилянського «Честь» (написаного в 1929 році, опублікованого вперше 1990 р. у журналі «Вітчизна») та Г. Брасюка «Донна Анна» (1929 р.). До слова, якщо в романі «Донна Анна» [2] ідея «чесності з собою» отримала прямолінійну інтерпретацію, наближену більшою мірою до філософії «пасивного» нігілізму Ніцше, то в «патетично-іронічному романі» «Честь» М. Могилянського [11] «із розпруджувальної перетворилася на максималістськи обмежувальну» [18, 171], здатну призвести людину до самогубства.

Не можна не вказати й на відгомін ідей В. Винниченка у романі О. Копиленка «Визволення» (1929), про що неодноразово й не без сарказму писала ідеологічно заангажована критика. Грані дотичності у художньо-естетичних пошуках метра В. Винниченка й початківця О. Копиленка [7] визначала позиція у ставленні до життя, у спробах розкрити антиномічність людської природи, зруйновану морально-етичну структуру героя. Показово, що на відміну від великого попередника, молодий письменник робить значний акцент на проблемі стосунків новоявлених, пореволюційних буржуа – партійців, формах їхнього пристосування та руйнації морально-етичних норм.

Утім повернемося до творчості В. Винниченка, чії вповні усвідомлені й культивовані в житті та художній творчості експериментальні пошуки доволі чітко кореспондувалися з філософськими ідеями Ф. Ніцше. Попри пильну увагу сучасних літературознавців до художнього експериментування В. Винниченка ([5], [12], [13], [16], [17], [18] та ін.), спробуємо окреслити грані дотичності філософських пошуків німецького мислителя з моделями переоцінки Винниченком моральних імперативів природи й найперше – розуму та свободи як аргіогу життя людини.

Паралель між філософськими пошуками німецького мислителя та українського письменника-модерніста В. Винниченка полягала у ставленні до життя, його інтерпретації: «намагання абстрагуватися від сучасності задля витворення «нової реальності», яка втрачала «зрозумілу» одноплановість, розщеплюючись на множинність, що часом маскувалася під інтелектуальний лабіринт. Заперечення, бунт, виклик традиційному, унормованому (перш за все християнській моралі) – ось усе те, що може виявити спрямованість мислення як Ф. Ніцше, так і В. Винниченка» [17, 6]. Іншими словами, В. Винниченко максимально близький до філософських пошуків Ф. Ніцше, квінтесенція постулатів якого сконцентрована «головно в етиці» (Б. Рассел).

Проза та драматургія Володимира Винниченка початку ХХ століття засвідчує інтерес письменника до найрізноманітніших виявів людської іманентності, та чи не найперше – до відтворення первинних чуттєвих вражень, фіксації моментального враження чи безпосередньої реакції на дійсність, думки, асоціації героя у стані крайнього психічного напруження. Домінантним принципом художньої творчості стало осмислення внутрішнього світу людини в ситуаціях екзистенціального вибору між духовним і тілесним, зокрема таких проявів «тваринного» начала в поведінці персонажів, як: сексуальний потяг, голод, інстинкт самозбереження, феномен зла тощо. Письменник надає великого значення біологічним чинникам, але не зводить поведінку людини лише до фізіології. Герої Винниченка відмовляються від освяченого традицією способу життя й мислення,

усталених приписів та суспільних умовностей, від ідолів «мушу», «повинен», «треба»; свідомо репрезентують сукупність біологічних і духовних чинників. Їм властиві як відчуття сексуального потягу, інстинкт самозбереження й продовження роду, так і морально-етичні категорії справедливості, добра, правди тощо. Проте інстинкт і розум не завжди гармонійно узгоджуються, тому персонажі Винниченкових творів не в змозі узгодити свої суперечності й життєві переконання з внутрішніми прагненнями часто розриваються між духовним і тілесним.

Для початку звернемося до драми В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь» (1911 р.), що стала своєрідним підтвердженням пошуків митця у царині психології людини, одним із варіантів відповіді на запитання, висловленому в «Щоденнику» («Щоденник» В. Винниченка опублікований Г. Костюком у 1980 році. – О.Ф.): «У Вагнера і Ренана ідея: убити звіра в людині на користь «людини», інстинкти «укротить» на користь розуму. А для чого розум? Чи не для того, щоб усі інстинкти всіх людей були задоволені? Убивши інстинкти, чи не вбиваємо ми самих себе?». У драмі автор моделює психологію внутрішнього життя персонажів, які, відстоюючи власну, часто егоїстичну, позицію, руйнують свій внутрішній світ. Увага зосереджується не лише на розвитку зовнішнього конфлікту, але й на неоднозначній позиції кожного персонажа.

Його герої, вражені загальнолюдською недугою – внутрішньою роздвоєністю, прагнуть знайти такий «закон», який би узгодив неузгоджуване, зробив їх вільними від загальноприйнятих стереотипів і суспільних приписів. Суть конфлікту драми В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь» – на межі сімейного обов'язку, щоденної боротьби за існування й виживання та покликанням художника, злетом творчого Духу митця. Головний герой драми, художник Корній Каневич, ціною життя власної дитини прагне створити мистецький шедевр, який би приносив естетичну насолоду на лише сучасникам, а й майбутнім поколінням. Не зважаючи на жорсткий супротив хаотичного суспільного життя Білий

Медвідь самозречено слугує красі. Заради вічного мистецтва, всупереч моральним принципам, він обирає позицію, в основі якої закладена ідея жертвності справжнього мистецтва («Творчий шлях генія, за М.Бердяєвим, вимагає жертви» [1, 393]. – О.Ф.). Визначальною в характері героя є ідея служіння мистецтву, яка психологічно доповнюється ставленням до хворого сина, до виконання обов'язку батька й чоловіка. Однак, якщо мистецькі принципи Корнія сформульовані й озвучуються цілком впевнено й аргументовано, то поведінка чоловіка в скрутній моральній (хвороба сина, зрада дружини) і матеріальній ситуації свідчить про цілковиту безпорадність, розгубленість, навіть – байдужість.

Подальші вчинки й поведінка художника призводять до цілковитого внутрішнього роздвоєння. Ідея відданого служіння мистецтву неухильно розвивається Корнієм до парадоксальної ситуації, набирає рис відвертого абсурду: «Я продав для вас свій мозок, свої нерви, тіло й душу, а ти продай тільки тіло!» [3, 365]; «Таке страждання...– говорить він, дивлячись на Лесика. – Це іменно те, що треба. ... У нього тепер чудова блідість» [3, 358]. Пригадаймо сцену, коли дружина, доведена до розпачу, кидається з ножем до картини, він, «несамовитий і рішучий», кричить: «Не смій! Чуєш?! Клянуся, я в ту ж мить своїми руками задушу Лесика, як поріжеш! Одійди!» [3, 365]. Хтозна, чим би закінчилася ця сцена, якби Рита не відступилася... Врешті, конфлікт між розумом і серцем, духовним і тілесним у драмі «Чорна Пантера і Білий Медвідь» знаходить трагічне завершення – маленький Лесик помирає.

Якщо образ художника Корнія є втіленням духовного начала в людині, то образ його дружини Рити є носієм тілесного, природного, символом материнства, роду й безперервності життя людини на землі. Не випадково В. Винниченко дібрав для героїні алегоричний образ Пантери, що викликає асоціації з казкою Р. Кіплінга «Мауглі», у якій саме Пантера стає охоронцем і захисником людського дитяти. Красивій, внутрішньо сильній Риті Каневич («тонка, гнучка, одягнена в чорне, лице з різкими рисами, розвиненими щелепами; лице жагуче, майже дике і грубе, але гарне» [3, 323]) у складних

умовах (перебування в чужій країні, безгрошів'я, самотність) доводиться боротися за збереження сім'ї та здоров'я сина. У зраненій душі жінки нуртують здорові сили, домінують моральні імперативи, але й активно виявляє себе егоїстичне начало, а вчинки часто демонструють непослідовність: «Тепер ми знайдемо нову форму. Ми будемо вільні, щасливі. Ми сім'ю для мистецтва збудуємо. На цьому трупику, правда?» [3, 37]; «Я не можу жити без вас... Я вб'ю тебе, Лесика і себе! Ми всі троє – одно» [3, 356].

Розуміючи велике прагнення Білого Медведя до творення мистецького шедевру, Рита водночас ненавидить його картину. Прагнучи змінити позицію Корнія й помститись, кидає виклик загальноприйнятим нормам пристойності: імітує зраду, шантажує, навіть – бешкетує («Я вчора одному цікавому добродію ...пляшкою голову погладила...» [3, 347]; «Я хочу танцювати танок апашів» [3, 348]; «Але я на поцілунки тільки з моїм Муленом граю. Вже програла йому п'ять поцілунків, ще п'ять і.. і.. я твоя?» [3, 350]). Героїня намагається знайти в собі рушійні чинники, які б дали змогу подолати внутрішні суперечності, але залишається безсилою перед смертю сина. Тому єдиним виходом, який зможе покласти край її та Корнієвим стражданям, тій антиприродній ситуації, для Рити стає смерть обох.

Отже, В. Винниченко в драмі «Чорна Пантера і Білий Медвідь», що стала оригінальним «продуктом» інтеграції літературно-художнього і філософського мислення, моделює своєрідну психологічну проекцію внутрішнього світу людини, у якій синтез духовних та біологічних складників є логічно вмотивованим. Гармонійну узгодженість, на думку автора, могла б забезпечити «справжня мораль», яка «не навчає, не силує, а організовує досвід інстинкту і розуму».

У написаному майже одночасно з драмою «Чорна Пантера і Білий Медвідь» романі «Чесність із собою» через осмислення «діалогіки співбуття» чоловіка й жінки В. Винниченко відстежує конфлікт духовного та

тілесного. По-перше, автор акцентує на питанні вищості тіла над душею і – навпаки, у світлі Фройдівського психоаналізу відображає суть справжнього кохання, його типи. По-друге, висвітлює місце жінки в суспільстві, розгортає дискусію навколо явища проституції й, нарешті, фрагментарно, викладає власні погляди щодо призначення дитини у житті та стосунках між чоловіком і жінкою. Усі ці моменти аналізуються митцем-експериментатором із залученням психологічних та філософських теорій. Тому є всі підстави говорити про вплив психологічного вчення З. Фрейда та філософії Ф. Ніцше, що репрезентують експериментальні спроби моделювання світу, на ідейно-художні та естетичні погляди письменника.

Зокрема у площині роману «Чесність із собою» В. Винниченка виразно простежується теорія психоаналізу З. Фрейда. У всіх модифікаціях його вчення панівне становище «в структурі інстинктів залишається за сексуальністю, бо це інстинкт, який підтримує життя й підкоряється принципу задоволення, котрим керуються первинні психічні процеси – це інстинкт життя» [10, 39]. Інстинкт життя З. Фрейд називає Еросом, тобто потягом до насолоди, задоволення, проте поряд з ним існує ще один не менш сильний інстинкт, що виявляється у підсвідомому кожної особистості – це потяг до смерті, що має назву Танатос. Ці інстинкти постійно змагаються між собою у психіці людини, яка має три рівні («Воно», «Я», «Над-Я»). Кожен рівень виконує свою функцію. Так, функція «Воно» – приносити задоволення у всіх його проявах і найбільше – у сексуальній площині. «Я» має функцію приборкання потягів лібідо силами власного контролю свідомості, а «Над-Я» – це контроль над інстинктами з боку норм суспільства. Таким чином, у психоаналізі З.Фрейда, тілесні нахили індивіда мають більшу силу, ніж духовні.

Основні аспекти психологічної концепції австрійського психолога знаходять вираження та підтвердження в романі В. Винниченка «Чесність із собою» як через міркування головних героїв роману „Чесність з собою», так і через їхні вчинки. «Я зайшов якось до собору, – розмірковує Тарас, – Люди

молились. Я вслухувався в молитви; перший раз я уважно вслухався, вникнув в їх зміст. Всі вони говорять про те, щоб Бог урятував від голоду, мору, хвороб, щоб дав насущного хліба... Для душі? Ні, для тіла. От комізм! Для тіла! І ніхто не прохає, щоб дав глад, мор і хвороби для цього ганебного тіла. Ніхто. А всі між тим, тільки для душі живуть...» [4, 186].

В аналогічному ключі вибудовує свої міркування Дара, тільки вони торкаються не життя в цілому, а конкретно відношень чоловіка й жінки. Образ Дари – це неодмінний учасник експериментів В. Винниченка у площині стосунків статі як у шлюбі, так і поза ним. Дара – молода одружена жінка, позиція якої бути активною як у суспільному житті, так і в особистому, подружньому. Дара відчуває могутній зростаючий зв'язок з Мироном, який приваблює її розумом, активною позицією, і, врешті, – сексуальністю. Цей зв'язок помічає й чоловік Дари, проте не робить нічого, щоб стати для власної дружини близькою, рідною, зрештою – сексуально привабливою людиною. Тож один із експериментів Винниченко проводить через образ Дари, яка йде до мотелю і там наймає собі чоловіка для тілесних утіх за гроші. Такою поведінкою героїні автор ставить питання рівності жінок і чоловіків як в духовному, так і фізичному розумінні (адже вона вчинила так само, як чинять чоловіки), а також питання вищості душі над тілом чи навпаки.

Експеримент не завершується власне фактом подружньої зради. Дара розповідає чоловікові про свій вчинок завуальовано. І він, зрештою, розуміючи ситуацію, не хоче навіть на мить зрозуміти причин, що призвели дружину до такого вчинку «Значить, вся мораль, властиво, у вас в половім, акті? – жорстко кинула Дара. Вона вже не посміхалась». «Ні, чому ж...» Ні, вибачте не «чому ж, а власно так. Чоловік знав, розумієте, знав про її духовний потяг до товариша. Знав! Але не одштовхував. Не було неморально. Хоча вся, мовляв, суть в духовних відносинах, тіло це дурниця..., але ледве торкнувся інший мужчина цієї дурниці, всі духовні

відносини летять к бісу. В чому ж моральність? В чому ціпа суть? Брехня!» [4, 162].

Додаткових аргументів для розкриття конфлікту тілесного й духовного у творах В. Винниченка надають діти. У романі «Чесність із собою» головний зміст таких аргументів полягає у великій відповідальності, яка покладається на батьків при народженні дитини та глибокому духовному зв'язку, що повинен виникнути між чоловіком та жінкою, які вирішили дати життя новій людині. «Дітей тільки тоді родити можна, – переконаний Мирон, – коли, по-перше, обидві сторони непереможно тягнуться одне до одного, коли відчують, од кого вони б хотіли – дитини, коли відчують, що навіки сплелися... Це ж, Олюсю, найглибший акт, найважніший, не панчоха, але нова людина з'являється» [4, 77].

Осмилюючи конфлікт розуму й почуття, Винниченко розкриває поняття «кохання» як сильне, всеохоплююче почуття. У щоденнику письменника поряд з поняттям «кохання» подається поняття «любов»: «Кохання – це зойк крови, це бездумний, непереможний голос тіла, це наказ вічності, яка не допускає опору собі. Кохання саме себе пожирає, як вогонь, і коли задоволене, лишає по собі нудний, сірий попіл. Любов – це вростання, це просякнення до найтемніших куточків одної істоти другою. Любов приходить пізно, за коханням, після його оргій, після жаданих криків і лютого, дикого шепоту жаги» [9, 46]. У романі зазначені поняття не розділяються, вони подані у єдності: «кохаю так, як ніколи ще не кохав. Колись, коли я мав дев'ятнадцять літ, і вся земля дихала передчуваннями, коли душа так вкрита мріями, що найменший вітер здував, як цвіт дерева, тільки тоді щось подібне до цього кохання виросло одного дня у мене... Багато жінок пройшло повз мене; багато з них зачіпали моє серце, і в ньому лишилися сліди від їхніх поцілунків і прокльонів. А я чекав... І я думав: «от прийде вона, сильна, свіжа, рідна. Вона не буде плакати і прохати. Вона буде такою сильною, що сміятиметься з контрактів і договорів. Глибоко рідна,

зрозуміє й зіллється, і всмокче мене в себе. Сильна, як земля, вона буде творити життя й руйнувати гниле» [4, 168].

Як бачимо, у стосунках між чоловіком і жінкою коханню відводиться провідна роль. Кохання у всіх проявах стає індикатором взаємовідносин між протилежними статями, визначає напрям їхньої поведінки, їхнього буття в цілому. В. Винниченко в тексті роману представляє кілька типів кохання, серед яких: тілесне (Мирон і Наталя), кохання платонічне (Тарас і Віра), кохання всеохоплююче (Мирон і Дара).

Посутньо додамо, що Фройдівська концепція кохання (За Фройдом, кохання є не що інше, як психічна захопленість об'єктом, яка диктується сексуальними первинними позивами з метою прямого сексуального задоволення, і з досягненням цієї мети згасає. – О.Ф.) проектується в способі мислення на цю тему та поведінковій стратегії головних героїв роману «Місто» (1928) й «Невеличка драма» (1930) В. Підмогильного. Відтворюючи психологічний стан Степана Радченка [14], автор акцентує увагу на процесі формування ірраціонального потягу – лібідо, тобто енергії тих імпульсів, котрі психоаналіз називає первинними сексуальними імпульсами. Дихотомія кохання / секс характерна також в індивідуальній моделі буття професора Юрія Славенка з «Невеличкої драми» [15]. Зрештою, ерос для Славенка, так само, як і для Радченка, є не вищим рівнем реалізації любові чоловіка до жінки як симбіозу тілесного й духовного буття, а генерована енергетичною стихією неприборканих бажань і «сліпою пристрастю» (Платон) фізична близькість.

На завершення хочу відзначити наступне. У драмі «Чорна Пантера і Білий Медвідь» та в романі «Чесність із собою» В. Винниченко, аналізуючи «спів-буття» стосунків статей, визначаючи головні конфліктні моменти, акцентує на нівеляції традиційних поведінково-комунікативних матриць. Реляції автора звернені до проблем єдності тілесного й душевного, проблем кохання, проституції, позиції жінки в соціумі тощо. За В. Винниченко, тіло має більше влади, ніж душа, над поведінкою людини; дитина міцно пов'язує

дві особистості в єдине ціле; кохання – непереможне, всеохоплююче почуття; жінка має право, як і чоловік, бути активною у суспільстві. Окрім іншого, цікаво зауважити, що специфіка ж творчої інтерпретації Винниченком конфлікту тілесного й духовного полягає у відсутності чітких висновків і відповідей. Письменник подає різні погляди, часто прямо протилежні, інколи натякає на вірний алгоритм вирішення конфліктної ситуації, інколи залишає питання «відкритим». Таке неоднозначне, різнобічне змалювання складної проблематики породжує у читача бажання пошуку власних істин, пошуку індивідуальних відповідей на ключові питання. Як бачимо, майстерність Володимира Винниченка як письменника й психолога в осмисленні зазначених проблем визначає не тільки специфіку авторської інтерпретації, а й мистецький феномен письменника в українській літературі в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердяєв Н. Філософія свободи. Смысл творчества / Николай Бердяев. — М. : Правда, 1981. — 607 с.
2. Брасюк Г. Донна Анна : [роман] / Г. Брасюк. — К. : Сяйво, 1929. — 300 с.
3. Винниченко В. Чорна Пантера і Білий Медвідь // Винниченко В. Записки Кирпатого Мефістофеля. Роман. Повесть. Оповідання. П'єса / Володимир Винниченко. — Х., 2006. — С. 322—381.
4. Винниченко В. Честность с собой: Повесть; Записки Курносого Мефистофеля: повесть, роман / В. Винниченко ; пер. с укр. — М. : Худ. л-ра, 1991. — 464 с.
5. Гундорова Т. Фрідріх Ніцше й український модернізм / Тамара Гундорова // Слово і час. — 1997. — № 4. — С. 29—33.
6. Єфремов С. Історія українського письменства / Сергій Єфремов. — К. : Феміна, 1995. — 688 с.
7. Копиленко О. Визволення / О. Копиленко // Літературний ярмарок. — 1929. — № 10, 11.

8. Мацевко Л. Жінка поза тісними межами. Винниченкове потрактування проблеми емансипації жінки (оповідання початку ХХ століття) / Лідія Мацевко // Українська мова та література. — 2000. — Ч. 14 (174). — С. 7—8.
9. Кошова І. Творчий полілог (В. Винниченко і західноєвропейська література початку ХХ століття) / І. Кошова // Слово і час. — 2002. — №2. — С.43—48.
10. Михальчук Н. Тілоцентричність у моделі художнього світу (оповідання В. Винниченка «Момент») / Н. Михальчук // Слово і час. — 2002. — №2. — С. 38—43.
11. Могілянський М. Честь : Роман патетично-іронічний / Михайло Могілянський // Вітчизна. — 1990. — № 1. — С. 92—147.
12. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : монографія / Соломія Павличко. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Либідь, 1999. — 447 с.
13. Панченко В. Будинок з химерами : Творчість Володимира Винниченка 1900–1920 рр. у європейському літературному контексті / Володимир Панченко. — Кіровоград : Народне слово, 1998. — 271 с.
14. Підмогильний В. Місто / Валер'ян Підмогильний ; упоряд. тексту та передм. Г. М. Кудрі. — Х. : Веста : Вид-во «Ранок», 2003. — 256 с.
15. Підмогильний В. Невеличка драма / Валер'ян Підмогильний // Досвід кохання і критика чистого Розуму : Валер'ян Підмогильний : тексти та конфлікт інтерпретацій / упоряд. О. Галета. — К. : Факт, 2003. — С. 21—244.
16. Сиваченко Г. М. Пророк не своєї вітчизни. Експатріантський «метароман» Володимира Винниченка : текст і контекст / Галина Сиваченко. — К. : Альтернативи, 2003. — 280 с.
17. Хархун В. П. Поетика роману Володимира Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / В. П. Хархун. — К., 2000. — 19 с.

18. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Українська художня проза і літературна критика кінця XIX — поч. XX ст. / Наталя Шумило. — К. : Задруга, 2003. — 354 с.

ФИЛАТОВА О. С.

**ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ЭКСПЕРИМЕНТЫ В. ВИННИЧЕНКО:
КОНФЛИКТ ДУХОВНОГО И ТЕЛЕСНОГО**

В статье делаем попытку очертить грани совпадения философских поисков Ф. Ницше, З. Фрейда и творческих экспериментов В. Винниченко, направленных на переоценку моральных императивов природы, в частности – в ситуации экзистенциального выбора человека между духовным и телесным.

Ключевые слова: «новая мораль», художественный эксперимент, экзистенциальный выбор, конфликт духовного и телесного, диалогика пола.

FILATOVA O.

**ARTISTIC EXPERIMENTS OF V. VYNNYCHENKO: THE CONFLICT
OF SPIRITUAL AND CORPOREAL**

In this article we attempt to outline the verge of matching the philosophical quest of F. Nietzsche, Z. Freud, and creative experiments of V. Vynnychenko aimed at the re-evaluation of the moral imperatives of nature , in particular - in the situation of existential human choice between spiritual and corporeal.

Key words: «new morality», artistic experiment, existential choice, conflict of spiritual and corporeal, dialogics of sex.

Стаття надійшла до редколегії 24.09.2013 р.